

# Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list in članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. čk. rač. 11.153. Telefon 3112

## DEKLARACIJA

### o smeri stanovske politike Jugoslovenskega učiteljskega združenja

Jugoslovensko učiteljsko združenje na čelu s svojim vodstvom, ki je bilo izvoljeno pod geslom »Sloga«, kot izraz enotnosti vsega jugoslovenskega učiteljstva, si je prizadevalo in delovalo v preteklem upravnem letu v duhu pomirjenja in dviganja ugleda združenja in stanu s konstruktivnim delom za dvig jugoslovenske šole in prosvete med narodom.

Načela, ki so vodila vodstvo pri tem delu, so bila zasnovana na upoštevanju najširših interesov naroda in države.

V imenu glavnega odbora JUU čast mi je očitati glavni skupščini osnovne smernice, ki si jih je glavni odbor določil kot vodilne ideje za delo in smer združenja v bodočnosti.

#### ZDRUŽEVANJE VSEH STANOVSKIH MOČI.

V enotnem združenju hočemo s konstruktivnim delom združiti vse moči svojega stanu za dobrobit učiteljstva, šole, prosvete, naroda in države.

#### STANOVSKA ZAVEST.

Enotnemu združenju mora biti dobrodošel vsak stanovsko zaveden učitelj narodnih šol. Dvigati je treba stanovsko zavest, da bo vsak učitelj član stanovske organizacije.

#### ENAKOST. SVOBODA VESTI IN MISLENJA.

V združenju mora biti zajamčena popolna enakopravnost, svoboda vesti in mišljenja vsakemu članu.

#### SAMOSTOJNOST MISLENJA IN SVOBODA KRITIKE.

Združenje hoče, da se članstvo izpopolnjuje za samostojno mišljenje, da se omogoča svobodna, stvarna, načelna in dobrohotna kritika, ki je pogoj za zdrav razvoj organizacije in stanu. Po principih stanovske demokracije se bodo upoštevali predlogi manjšine iznešeni organizacijskim potom.

#### STANOVSKO EDINSTVO UČITELJSTVA NARODNIH ŠOL.

Vsak učitelj se mora zavedati, da zahtevajo življenjski interesi stanu in šole samo eno stanovsko-politično organizacijo za vse učiteljstvo narodnih šol v državi. Zaradi tega smatramo za kvarno vsako stanovsko-politično organizacijo osnovano na strankarsko-politični, verski ali plemenski osnovi.

#### MORALNI TEMELJI STANU.

Ideja sloga je za nas program, ki vsebuje vse atribute za zdravo družabno življenje učiteljskega stanu pri šolskem in javnem delu.

Vse moči je treba posvetiti dvigu moralnih vrednot in utrjevanju etičnih osnov, ki so: spoštovanje resnice, pravičnosti in poštenja, poglavljanje pravega tovarštva in pravičnega službenega in starostnega odnosa, vsestranska strpnost, dviganje stanovske in službene morale, utrjevanje potrebne stanovske discipline in reda, dviganje ugleda stanu in stanovskega dela za notranjo konsolidacijo in moč stanu.

Te vrednote morajo bazirati na članski zavesti; da je vsak posameznik odgovoren za svoje delo celokupnemu stanu.

Po tem je dolžan vsak član spoštovati in zahtevati spoštovanje teh načel v javnem življenju in pri reševanju vseh javnih vprašanj.

#### INTELEKTUALNI TEMELJI STANU.

Da bi učiteljski stan dobil samostojne poglede na kulturna in socialno-ekonomska vprašanja, mora dvigniti svoj intelektualni nivo in omogočiti izpopolnjevanje članstva v strokovni in splošni izobrazbi.

V skladu z interesi in potrebami naroda in države moramo ustvariti skupne ideološke poglede na vse stanovske, šolske in splošno prosvetne probleme.

Na tej novi osnovi bomo mogli kot stan sodelovati pri reševanju strokovnih in splošnih vprašanj v nacionalnem in javnem življenju.

#### POLITIKA UDRUŽENJA.

Politika združenja mora težiti za ustvarjenjem zadovoljstva in duševnega miru pri učiteljstvu in zavesti pravičnosti v stanovskem in javnem življenju. Dvigati mora zdrav optimizem in pobijati malodušnost.

V šoli in med narodom mora učiteljstvo utrjevati vero v državo, njeno moč in njene sposobnosti, da zamore nuditi s svojim prirodnim bogastvom narodu vse blagostanje.

Zato mora učiteljski stan obvarovati svojo neodvisnost na vse strani, da bo lahko paraliziral vse kvarne vplive dnevne politike na

šolstvo in prosveto, ter mogel braniti in zastopati interese stanu in šole napram vsakemu režimu.

V pogledu političnih in državljskih pravic pušča združenje članstvo svobodo opredeljenja in dela izven organizacije. Toda tudi to delo mora biti v skladu s skupnimi interesi stanu.

Združenje bo odločno branilo skupne duhovne, socialne in pravne interese stanu in šol državljske pravice učiteljstva.

#### ODNOŠAJI NAPRAM NARODU.

Moralna moč naših zahtev mora sloneti na soglasnosti z občnarodnimi interesi, ki nam morajo biti vedno najvišji zakon.

Ta načela veljajo tudi za delo izven šole, za vse javno udeleževanje učiteljstva med narodom. Vedno se moramo zavedati, da smo učitelji vsega in ne samo enega dela naroda. Biti moramo stan, ki spaja in ne stan, ki razdvaja narod. Deliti hočemo vedno usodo z narodom.

Le na tej osnovi bo mogoče oblikovati dušo in srce vseh delov naroda, ter dvigati kulturno, nacionalno in državljsko zavest potom učiteljskega dela v šoli in v javnosti.

Na tej osnovi bo mogoč napredek narodne šole v demokratičnem duhu po priznanih sodobnih pedagoških načelih.

#### PATRIOTIZEM IN NACIONALIZEM.

Kot nacionalno moramo smatrati vsako delo, ki gradi našo narodno in državno notranjost.

Naš nacionalizem se ne sme zrealiti samo v spontanem nacionalnem čustvovanju, navdušenju in zunanjem izrazu. Ne dovoljujemo nikomur jemati nacionalizem v zakup in ga odrekati drugim. Nacionalno sumničenje in ovajanje obsojamo in ga smatramo za negativno, destruktivno in nemoralno delo. Brezkompromisno odklanjamo vsak nacionalizem, ki sloni na brutalni sili ter na rušenju socialne in zakonite pravičnosti.

Nacionalnosti in skupnosti bomo služili najbolje s krepitvijo osebnih stikov učiteljstva iz vseh krajev države s spoznavanjem skupnih vzgojnih nalog za duhovno, socialno in ekonomsko zblizanje in z delom zanje. S tem služimo najkonkretnije državnemu in narodnemu edinstvu.

Naš nacionalizem mora bazirati na etičnih temeljih, na nespornem spoštovanju in nacionalnem, ekonomskem in socialnem ustvarjanju, v najtesnejši zvezi z interesi naroda in države.

Samo na teh temeljih je mogoče graditi zdravo in nacionalno šolsko in prosvetno politiko potom učiteljstva.

Patriotizem in nacionalizem aktivnega in upokojenega učiteljstva smatramo izven diskusije.

#### DRŽAVLJANSKA ENAKOPRAVNOST IN SVOBODA.

Od bodoče demokracije zahtevamo popolno zaščito in upoštevanje državljskih pravic in svobode učiteljstva.

Edino zdrava pot za pravilno reševanje strokovnih problemov vidimo v sodelovanju stanov pri reševanju javnih vprašanj. Zato smatramo za potrebno, da se organizirajo strokovna združenja, da bi mogli vsi stanovni sodelovati pri reševanju nacionalno-stanovskih problemov. S tem bi se vse stroke, kot temeljni činitelji izkoristile v nacionalnem in državnem življenju.

V tej smeri hočemo okrepiti položaj in vpliv združenja, da ga bosta morali javnost in oblast brezpogojno priznavati in upoštevati kot edinega legitimnega predstavnika vsega stanu. Iz tega razloga je združenje za svoje delo moralno odgovorno ne samo članstvu, marveč celokupnemu stanu, narodu in državi.

Za popolno upoštevanje strokovnega in stanovskega mišljenja pri reševanju šolskih in prosvetnih vprašanj zahtevamo, da naj bo učiteljstvo zastopano v vseh javnih ustanovah, od šolskega odbora, občine, banovine do narodnega predstavnika in senata.

#### NAČELA PROSVETNE POLITIKE.

Kulturno prosvetno in socialno stremljenje ter delo združenja za napredek šole in narodne prosvete se bo doseglo, ako se zagotovi:

Svoboda otroka v šoli, da bi se razvile vse sposobnosti in moči, ki počivajo v njem. — Nadalje principi: pouk v materinem jeziku, znižanje števila otrok v razredih, ustanavljanje šol za defektne otroke, obvezno 8 letno šolanje brez olajšav,

izvedba splošne strokovne izobrazbe in vzgoje, samo po sodobnih pedagoških načelih, preprečitev izkoriščanja otrok za fizično delo,

socialna zdravstvena zaščita in skrb za otroke, brezplačno šolanje in oskrbovanje otrok s šolskimi potrebščinami.

Svoboda učitelja pri delu, da se lahko usposobi za dovršenega vzgojitelja in principi; akademska izobrazba učitelja, pedagoška neodvisnost, ekonomska socialna preskrba, stalnost v službi, državljanska enakopravnost in svoboda.

Svoboda šole in šolske organizacije — in principi: ustvarjanje in podpiranje prosvetnih ustanov vseh vrst, ekonomska sigurnost in nezavisnost šole, demokracija in avtonomija šolstva, zastopstvo šolstva v vseh zakonodajnih in avtonomnih korporacijah in ločitev šolstva od vseh faktorjev, ki ovirajo njegov razvoj.

#### PERSONALNA PROSVETNA POLITIKA.

V personalnih zadevah mora združenje braniti predvsem načelne, moralne in pravne temelje. Pri namestitvah in premestitvah mora zastopati načelo, da sodeluje učiteljstvo potom svojih izvoljenih zastopnikov v komisijah za učiteljski razpored.

Članstvo ne sme dovesti svojo organizacijo na nivo posredovalnice za službe, izogibati se mora ponižajočega posredovanja lajkov v stanovskih vprašanjih in spoštovati »Osnovna načela JUU v pogledu personalne-prosvetne politike in intervencije«.

V vsakem posamezniku je potrebno vzgojiti občutek odgovornosti pri javnem in stanovskem delu in zahtevati na odločujočih mestih samo ljudi neoporečnega poštenja.

#### EKONOMSKA SOCIALNA PRESKRBA.

Članstvo je treba prepričati, da niso osebe in materialne ugodnosti edine naloge or-

#### VSEBINA:

Deklaracija o smeri stanovske politike JUU. Naša konsolidacija. Resolucija XV. glavne skupščine. LISTEK: Kern Ivan, osemdesetletnik. — Odlomki iz popotne beležnice. Vrnimo učitelja šoli in narodu. Kočevje napada. Nekaj besed o kinu in filmu.

Splošne vesti. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljska tiskarna. — Učiteljski pevski zbor. — Stanovska organizacija JUU. — Inozemsko šolstvo in učiteljstvo. — Novosti na književnem trgu.

organizacije. Združenje bo ščitilo materialne pravice in interese članstva, a osvojiti si je treba tudi načelo samopomoči.

Za ekonomsko socialno preskrbo članstva je treba težiti k ekonomski osamosvojitvi stanu in združenja. Zato je treba z vsemi silami podpirati vse stanovsko-ekonomsko socialne ustanove. Treba je omogočiti, da se tudi z obveznimi prispevki te ustanove usposobijo za pomoč članstva v vsaki težkoči in nezgodi.

#### ODNOŠAJI NAPRAM OSTALIM STANOVOM.

Solidarnost z učiteljstvom ostalih šol, uradničtvom in stanovji, hoče okrepiti združenje s stalno pripravljenostjo vzajemnega zastopanja skupnih interesov in medsebojnim podpiranjem. Interese stanu hoče dovesti v sklad z interesi in potrebami naroda in države, brez vsake težnje za hegemonijo enega stanu nad drugim.

#### MEDNARODNA UČITELJSKA AKCIJA.

Mednarodna učiteljska akcija se mora zrealiti v pojačanju medsebojnega spoznavanja vzgojnih nalog in proučevanja duhovnih, socialnih in ekonomskih razmer učiteljstva in njihovih združenj v slovenskih in prijateljskih državah, kakor tudi pri sodelovanju v stanovski in pedagoški akciji.

#### IZVEDBA NAČEL.

Glavni odbor apelira in poziva vse edine in članstvo JUU, da se uživajo in brez rezerve izvedejo postavljena načela, ker se bodo s tem ustvarili zdrav stan, zdrava nacija in lepša bodočnost domovine.

## Naša konsolidacija

### Misli ob zaključku letošnje glavne skupščine

Letošnja glavna skupščina JUU je postavila važen mejnik v razvoju naše stanovske organizacije. Vse dosedanje glavne skupščine so potekale v nemiru in prerekanju, izgubljale so se v medsebojnih osebnih očitkih, in moč organizacije je pešala pod destruktivno kritiko. Letošnja glavna skupščina, XV. od ustanovitve našega enotnega združenja za vso državo, nam je pokazala povsem drugo lice; pokazala je, kako naj potekajo glavni letni sestanki učiteljskega parlamenta. Ako izvzamemo dva mala in neznatna incidenta, ki jih je povzročila vročernost in temperamentnost nekaterih delegatov, tedaj moremo povsem upravičeno poudariti, da je potekala letošnja skupščina v najlepšem redu, v harmoniji resnih razprav o stanovskih zadevah in dosegla je tudi lepe uspehe.

Deklaracija glavnega odbora JUU, ki jo je prečital predsednik tov. Ivan Dimnik ob otvoritvi glavne skupščine, je ustvarila povsem novo bazo udeleževanja učiteljstva v stanovski organizaciji, ustvarila je tudi dobro razpoloženje med delegati že na skupščini sami, vzbudila je zanimanje in odobravanje javnosti, ki je ostajala doslej neinteresirana ob strani, ker pač ni poznala naših stanovskih teženj in zahtev. Iz poročil dnevnega časopisa ob glavnih skupščinah je bila javnost obveščena le o osebnih sporih in nemirih, a letos je nastal preokret. — Kakor je predstavljala deklaracija slovenskega učiteljstva v letu 1926. prelom, ki je dovedel do enotne učiteljske organizacije, v kateri se je združilo vse slovensko učiteljstvo v borbi za interese šole in učiteljskega stanu, tako predstavlja sedanja deklaracija glavnega odbora JUU najvažnejši mejnik, ker je z njo zaokrenilo naše združenje na novo pot, na kateri se bosta razvijala stanovsko edinstvo in stanovska zavest v popolni svobodi mišljenja in svobodi kritike. Konstruktivna kritika in konstruktivno delovanje vsega stanu v lastni organizaciji, vse to nas bo dovedlo do uspehov, ki so učiteljskemu stanu nujno potrebni.

Potek skupščine je bil brez dvoma pod vplivom deklaracije, zato je potekla skuščina tako, da smo lahko veseli in z njej uspehi nad vse zadovoljni. Mirno in stvarno razpravljanje je omogočilo, da je bil podan ves potreben poudarek prav našim stanovskim tež-

njam, potrebam šole in učiteljskega stanu, da so očitno iznešene prav vse naše zahteve, da se je pokazalo na vse krivice, ki so bile prizadejane učiteljstvu v zadnjih letih. Pod vplivom deklaracije in zaradi svobode govora, ki je bila na prejšnjih skupščinah tolikokrat kršena, so izpadle na letošnji skupščini vse osebnosti, in dnevno časopisje je pod krepkimi naslovi seznanjalo širšo javnost o potrebah in zahtevah učiteljskega stanu, o krivicah, ki so mu bile prizadejane in o izgubah, ki jih je utrpel.

Objektivna razprava velikega števila govornikov je pokazala, da se je začelo delo združenja upoštevati, ker je to delo stvarno in nepristrano, da se je pričela ceniti moč solidarnosti, ki edina vodi do onih uspehov, ki so za učiteljski stan življenjske važnosti. Resolucija »Sloga« sprejeta na lanski skupščini je torej obrodila sad, kajti dovedla je do objektivnega presojanja dela in prizadevanj sedanjega vodstva našega združenja.

Z velikim zadovoljstvom so vsi udeleženci glavne skupščine sprejeli vest, da je uspelo posebnemu odboru ustvariti bazo za mirno likvidacijo spora v savski banovinski sekciji. Od točke do točke dnevnega reda se je bližala skupščina momentu, ko so vsi prisotni, ne samo učitelji, marveč tudi drugi priznali, da je mogoče le na tak način korakati z resnim delom do gotovih uspehov. Resno in trezno presojanje dela od strani delegatov in njihovo sodelovanje za naše skupne interese, ki so v tako tesni zvezi z interesi naroda in države, vse to se je odražalo na letošnji glavni skupščini v harmoniji in stvarnosti, kar pa je rodilo tudi vidne uspehe. Kritika dela, ki je bila povsem konstruktivna, je pokazala na prave povzročitelje vseh persekucij učiteljstva, pokazala je na krivice, ki so mu bile prizadejane v zadnjem času, in ni bil le slučaj, da je dokončal neki delegat svoja izjavljanja z vzklikom: »Poudarjalo se je, da je bodočnost Jugoslavije v rokah učiteljstva. — Da! Bodočnost Jugoslavije je v rokah učiteljstva, toda usoda učiteljstva je bila takrat v rokah policije!«

Poudarjalo se je tudi krivice, ki so bile prizadele učiteljem za znanimi uredbami o draginskih dokladah, poudarjalo se je izguba stanarine. Razveselivo je dejstvo, ki ga je treba poudariti, da je na tej skupščini več to-

varieše govorilo o tej stvari in so se same prav krepko zavemale za svoje pravice, poudarjajo svoje prepričanje, da bodo te krivice popravljene le s prizadevanjem močne in enotne učiteljske organizacije.

Uspehi letošnje skupščine se ne odražajo samo v tem, da se je podalo javnosti zadosti gradiva za spoznavanje naših upravičenih pritožb in zahtev, marveč tudi v tem, da je sprejela nova pravila. Ta pravila, ki vsebujejo poleg mnogih drugih določil tudi že dolgo zahtevane tajne volitve in proporcionalni sistem, bodo najboljša opora vodstvu, da bo moglo izvajati na skupščini podano deklaracijo.

Poleg pravil bo omogočil pravilen razvoj našega učenja in tudi pravilen potek naših skupščin poseben pravilnik za vsa zborovanja, ki je bil sprejet na skupščini brez vsake debate. — Vzgojo prave stanovske zavesti je često oviralo dejstvo, da so bila dosedanja pravila v pogledu stanovskega razsodišča nekoliko pomanjkljiva. Ta nedostatek je sedaj odpravljen in s sprejetjem posebnega pravilnika za stanovska razsodišča bo omogočena rešitev tudi najmanjših sporov med učitelstvom. S sprejetjem tega pravilnika nam je dala letošnja skupščina najtrdnjejšo osnovo za razvoj stanovske časti in stanovske discipline, ki sta neobhodno potrebni za pravilen razvoj učiteljskega združenja.

## Resolucija

**XV. glavne skupščine Jugoslovenskega učiteljskega združenja, ki je bila v dneh 22., 23., in 24. avgusta 1935. v Sarajevu**

Po izčrpnih debat in pretresanju vseh vprašanj, kakor tudi po prečitavanju deklaracije o smeri stanovske politike JUU ugotavlja XV. glavna skupščina v Sarajevu naslednje:

### VZDRŽEVANJE SOLE IN GRADITEV ŠOLSKIH POSLOPIJ.

1. Da je vzdrževanje narodnih šol v današnjem času zelo slabo, da je mnogo primerov, kjer se za vzdrževanje šol za cele mesece ni prejel niti 1 Din, kjer se mesece in celo leta ne plačuje šolski sluga in kjer učitelstvo iz lastnih sredstev kupuje najnujnejše šolske potrebščine, brez katerih se šolski pouk ne more vršiti;

2. da veliko število današnjih šolskih zgradb ne ustreza higiensko pedagoškim zahtevam in narodnim potrebam, kar vpliva zelo kvarno na otroško in učiteljsko zdravje;

3. da je število učencev, ki pridejo na enega učitelja, dva in tudi večkrat večje, nego je to predpisano z zakonom o narodnih šolah in z zakonom o zdravstveni zaščiti učencev;

4. da je v naši državi še vedno veliko krajev, v katerih ostaja še vedno veliko število šolobveznih otrok nepismenih in to zaradi pomanjkanja šolskih poslopij;

### AVTONOMIJA SOLE IN ŠOLSKEGA NADZORSTVA.

5. da je naša narodna šola pred nekoliko leti izgubila svojo avtonomijo in da se je popolna odvisnost narodne šole in učitelstva od upravnih oblasti pokazala v praksi zelo kvarno za šolo in učitelstvo;

6. da je tudi današnje šolsko nadzorstvo zaradi načina izbiranja šolskih nadzornikov in njihova odvisnost od upravnih oblasti veliko bolj v kvar, nego v korist šole in učitelstva.

### ŠOLSKI OTROCI IN NJHOVA ZAŠČITA.

7. da nima veliko število naših šolskih otrok zadostne in pravilne hrane, kakor tudi ne mnogih šolskih potrebščin, neobhodno potrebnih za pravilen in neoviran pouk;

8. da se mnogi šolski otroci preveč uporabljajo za fizična dela, kar zelo otežkoča, često tudi popolnoma onemogoča vsako uspešno delo v šoli;

9. da je današnja socialna zdravstvena zaščita otrok nezadostna;

10. da veže današnji šolski sistem otroško svobodo v šoli in otežkoča pravilno razvijanje

Se dalje — sprejet je bil tudi pravilnik Socialnega fonda Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja, osnovana je Učiteljska samopomoč za ostale banovine, osnovana je Omladinska matica in list, ki bo tvoril vez med domom in šolo. — Učitelstvo je na tej skupščini poudarilo zahtevo, da mu je potrebna univerzitetna izobrazba. Prav tako je bil na skupščini sprejet osnutek pravilnika za polaganje praktičnega učiteljskega izpita, ki bo poslan na merodajno mesto.

Z letošnjo glavno skupščino so bili zadovoljni prav vsi, ki so bili na njej. Delegati od Ohridskega jezera in motnega Vardarja, iz Posavine in Šumadije, od modrega Jadrana in izpod Triglava, od Drine in Morave, prav vsi so z navdušenjem poudarjali, kako lepe uspehe je dosegla letošnja glavna skupščina, prav vsi so poudarjali nado, da gre naše združenje v bodočnost, ki bo lepša in plodonosnejša od preteklosti.

Res, vsa letošnja skupščina je bila na dostojni višini in na taki višini naj bodo vse naše skupščine, da nas bodo dovedle v slogi in trdni stanovski zavesti, ob sodelovanju prav vsega članstva, potom stanovske discipline od uspehov. Ako se bodo te nade uresničile, tedaj se bomo lahko s ponosom spominjali na mejnik, ki smo si ga postavili na letošnji glavni skupščini.

— Z.

nje vseh otrokovih duševnih in fizičnih sposobnosti;

### UČNI NAČRT IN PROGRAM.

11. da današnji učni načrt in program za narodne šole ne ustreza zahtevam pouka in narodnim potrebam;

### MATERIALNI IN PRAVNI POLOŽAJ UČITELJSTVA.

12. da so poročene učiteljice z urebo o znižanju osebnih draginskih doklad, kakor tudi z ukinitvijo stanarine in kuriva nepravično gmotno oškodovane in socialno ponižane;

13. da so učitelstvo v zadnjem času odvzete vse pravice materialnega in pravnega značaja, s čimer je zmanjšan ugled in precej otežkočeno še itak težko učiteljevo življenje;

14. da gotovemu številu učitelstva, ki je služilo v onih krajih, ki so po osvobojenju 1912. in 1913. leta pripadli Črni Gori, niso priznana tako zvana beneficalna leta službe v pokojnino;

15. da je danes napredovanje učitelstva v V. skupino zelo otežkočeno s predpisi § 258. uradniškega zakona, ki ne zadevajo nobeno drugo uradniško skupino, razen učitelstva;

16. da ne prejema učitelstvo po upokojitvi po nekoliko mesecev nikakih prejemkov, vsled česar dovede sebe in svoje rodbine v težak gmotni položaj;

17. da učitelstvo ob priliki premeščanja po potrebi službe ne prejema nikake akontacije in je s tem izpostavljeno velikim materialnim težočam;

18. da so bili mnogi korektni in sposobni šolski delavci, posebno v času zadnjih volitev težko preganjani in celo odpušteni iz službe brez vsake krivde in predhodnega zaslišanja;

19. da velja za vse druge državne uradnike disciplinski postopek predpisan z uradnim zakonom, samo ne za učitelstvo, vsled česar je učitelstvu onemogočena pravna obramba.

20. da je bilo nedavno odpuščenih iz službe veliko število učitelstva zaradi nepoloženega praktičnega učiteljskega izpita, s čimer so vsi oni in njihove rodbine dovedeni v tak materialen položaj, iz katerega ni izhoda;

21. da se v namestitve in premestitve učitelstva mešajo mnogi nepozvani faktorji,

ki otežkočajo delo službenih prosvetnih oblasti in je to silno škodljivo za šolo in učitelstvo;

22. da imajo načelniki vseh uradov v državi posebne nagrade za svoja zvanja, edino šolski upravitelji, ki so to pravico že prejeli imeli in so neopravičeno izgubili, so od tega izvezti;

### UCITELJEVO IZVENSOLSKO DELO.

23. da se zahteva danes več nego kdaj koli, da učitelstvo izven šole vrši mnoge raznovrstne posle, ki poleg naporenega dela popolnoma izčrpajo vse njegove moči.

Na osnovi teh ugotovitev sprejema XV. glavna skupščina v Sarajevu naslednjo

### RESOLUCIJO:

1. XV. glavna skupščina popolnoma osvaja deklaracijo glavnega odbora o smeri stanovske politike JUU in stavlja v dolžnost glavnemu in izvršnemu odboru, da se pri svojem bodočem delu striktno držita vseh načel, iznečenih v njej.

2. Vzdrževanje narodnih šol naj preide na državo, a dokler se to ne izvede, naj pobirajo davčni organi poleg državnega davka tudi šolske doklade in sprejete vsote oddajajo neposredno krajevnim šolskim odborom koncem vsakega meseca.

3. V smislu § 35. zakona o narodnih šolah naj se vnese v državni šolski fond vsako leto predvidena vsota za graditev novih šolskih poslopij, ki bodo ustrezala higiensko pedagoškim zahtevam in narodnim potrebam.

4. Iz državnega fonda naj se gradijo prvenstveno šolske zgradbe v onih krajih naše države, kjer jih ni, da se s tem omogoči šolanje vseh za šolo, odraslih otrok.

5. Narodna šola naj bo popolnoma avtonomna, odvisna samo od šolskih in ne od upravnih oblasti.

6. Šolsko nadzorstvo naj se oddvoji od upravnih oblasti in naj se za šolske nadzornike postavljajo po izbiri glavnega prosvetnega sveta edine učitelji, ki so se s svojim delom v šoli in izven nje še posebno izkazali.

7. Šolski upravitelji naj dobijo, kot vsi načelniki ostalih uradov, nagrado za svoje zvanje.

8. Zahtevamo: da razvija otrok v šoli svobodno vse svoje duševne in fizične moči, nadalje znižanje števila otrok v razredu v smislu § 51. zakona o narodnih šolah, ustanavljanje šol za defektno dečo, obvezno osemletno šolanje brez olajšav, onemogočanje uporabljanje otrok za fizično delo, socialno-zdravstveno zaščito in skrb za otroke, šolanje in oskrbovanje otrok z vsemi šolskimi potrebščinami;

9. Učni načrt in program narodnih šol naj ustreza sodobnim zahtevam pouka in narodnim potrebam.

10. Po principu: enake dolžnosti, enake pravice, naj se vrnejo vsem poročenim učiteljicam polne draginske doklade in stanarina.

11. Prav tako naj se prizna pravica na stanarino vsem onim učiteljem(icam), ki so dodeljeni ministrstvu prosvete, banskim upravam, šolskim nadzornikom in meščanskim šolam.

12. Vsemu upokojenemu učitelstvu naj se izplačuje akontacija na pokojnino in to po službenih letih, dokler se jim pokojnina ne regulira.

13. Učitelstvo naj dobiva ob priliki premestitev po službeni potrebi takoj potno akontacijo in naj ne mora na novo mesto toliko časa, dokler je ne prejme.

14. Vsem učiteljem(icam), ki so služili v onih krajih, ki so po osvobojenju 1912. in 1913. leta pripadli Črni Gori, naj se priznajo tako zvana beneficalna leta službe v pokojnino, kot je bilo to v prejšnjih letih že priznано.

15. Predpis § 258. uradniškega zakona naj se uveljavi in omogoči učitelstvu, da dobi brez vsakršnih posebnih omejitev V. položajno skupino, kot velja to za ostale državne uradnike iste kvalifikacije.

neprisiljenem kontaktu z masami bolgarskega naroda.

Pred mogočno katedralo Aleksandra Nevskega se je slikala skupina Junakov in Sokolov. Tu sta se seznanila poručnik Sokol iz Maribora in major Junak iz Burgasa...

Srečal sem Splitčana v živahnem razgovoru z Junakom iz Varne. Primorec od Jadranskega morja in Primorec z obal Črnega morja sta si podala roke...

Rudar iz Pernika je spoznal svojega bosanskega tovariša in šumadinskemu seljaku so se zaiskrile oči, ko je plesal kolo med seljaki iz okolice Vidina.

Da, junaški zlet v Sofiji ima svoj velik uspeh tudi v tem, da je omogočil prvo srečanje v masah med bratskima slovanskima narodoma Balkana.

V tretji progimnaziji, kjer so imele svoj stan slovenske župe, je Junakinja prodajala note junaške himne. Učiteljica je. Povprašam jo, če pozna našega Luko Epitropova. Seveda ga pozna in mi ga kar predstavi, kajti stasit Junak, ki je bil z družbo Sokolov v živahnem razgovoru, je naš Luka. Izročim mu intonačno piščalko in »Grlico«, pošiljko tov. Suligoja. Obojega je zelo vesel. Pozdravlja vse svoje znanke.

V ulici Oborište stoji velika palača. Nad vhodom se blešči napis »Istituto pro Oriente — Leonardo da Vinci«. Zvem od svojih bolgarskih znancev, da ima »Istituto pro Oriente« italijansko progimnazijo in gimnazijo.

## Ali ste že član

## Učiteljske tiskarne?

16. Učitelstvu, ki je po čl. 7., točka 2. uradniškega zakona od 1923. leta uživalo zvišane prejemke za 10 %, a katero pravico jim je uradniški zakon iz leta 1931. vzel, naj se ti zvišani dohodki ponovno vrnejo.

17. Nad vse in bolje od vsega zahteva jugoslovansko učitelstvo popolno svobodo meščanskih pravic, stalnost svoje službe in pravičen disciplinski postopek. Samo svobodni in stalni učitelji morejo s svojim delom zapustiti vidne kulturne sledove za seboj. Samo, ako ne misli na svoje premeščenje, se more učitelstvo popolnoma posvetiti delu v šoli in izven nje. Ako se sedaj v pogledu stalnosti ne more ničesar ukreniti, je moralno etična potreba, da se učitelstvo v pogledu disciplinskega postopka popolnoma izenači z vsem ostalim uradničtvom in uveljavijo tudi zanj, kakor za vse ostalo uradništvo, disciplinski predpisi iz §§ 183.—274. uradniškega zakona iz leta 1931. Pri takem disciplinskem postopku, kot ga ima učitelstvo sedaj, se ustvarja prepričanje, da je ono izveto od pravice in pravičnosti, da je zanj vzpostavljen težak in izjemen režim in da kazni nad učitelstvom ne služijo kot vzgojno sredstvo.

18. Jugoslovansko učitelstvo protestira proti intervencijam nepoklicanih faktorjev in zahteva premeščenje učitelstva potom razpisa in samo v času šolskih počitnic, zahteva tudi avtomatično napredovanje po skupinah.

19. Učiteljem bojevnikom naj se priznajo vojna leta za napredovanje po skupinah in za upokojitev.

20. Učitelstvu, ki je bilo odpuščeno iz službe zaradi nepoloženega praktičnega učiteljskega izpita, naj se dovoli, da polaga še enkrat ta izpit, ker med odpuščenim učitelstvom je mnogo takih, ki niso bili na izpit niti poklicani, dasiravno so se pravočasno javili, a dokler ne položijo praktičnega učiteljskega izpita, naj se vse odpuščeno učitelstvo kot začasno vrne v službo.

21. Jugoslovansko učitelstvo je delovalo doslej izven šole ne samo vsled dolžnosti, nego tudi po svojih idealnih pobudah, ampak z ozirom na to, da je to delo mnogim učiteljem prineslo namesto priznanja razočaranje, zato zahteva jugoslovansko učitelstvo, da se to delo normira, sistemizira in zaščiti pred vsemi nezdavnimi vplivi.

22. Učitelstvo naj prejema svoje prejemke redno vsak mesec isti dan.

23. Ukinejo naj se sprejemni izpiti za gimnazijo.

24. Nagradi naj se ono učitelstvo, ki deluje v šolah z nerazdeljenim poukom.

25. V službeni leta naj se vračuna doba od dne položenega praktičnega učiteljskega izpita pa do sprejetja novega uradniškega zakona onim učiteljem(icam), ki so ta izpit položili v letu 1930.

26. Osebam, ki so prešle iz službe srbske pravoslavne cerkvene avtonomije v državno službo, naj se ta leta, priznana jim za napredovanje, priznajo kot efektivna v državni službi odslužena leta vračunajo v pokojnino.

27. Podeželsko učitelstvo naj se prevede v drugi plačilni razred.

**Le sodelovanje prav vsega učitelstva v stanovski organizaciji bo pripomoglo do popolnih uspehov borbe za naše pravice.**

Nedaleč od italijanskega zavoda stoji v stranski ulici še mogočnejša, modernejša stavba. Na strehi plapolja poleg bolgarske nemška državna in hitlerjevska zastava. To je nemški zavod.

In še mi pokažejo nad »borovo goro« (borov gozd), ki se lahko dviga na južni strani nad Sofijo, belo palačo — francoski institut. Angleži vzdržujejo tudi svoj zavod. Enaki zavodi so tudi po drugih bolgarskih mestih.

Bolgarka, gimnazijska profesorica, ki mi je to pojasnjevala, je še rekla: »Vidite, vse mogoče jezike študiramo na Bolgarskem; popolnoma pa zanemarjamo bratske, sorodne jezike.«

»Sedaj bo bolje,« ji pravim. »Kulturno, gospodarsko in politično zblizanje nas bo prisililo, da bomo mislili tudi na pouk bratskih jezikov.«

»Do tega mora priti,« pritrdi moja sobesednica.

Novosadska župa je na povratku iz Sofije vzel s seboj dva Junaka-naraščajnika, da preživita počitnice v sokolski ferijalni koloniji ob jezeru Palić. S tem je dana inicijativa, da se ta način zblizavanja in upoznavanja med Bolgari in nami smotreno organizira. Urediti bi bilo treba izmenjavo srednješolske in akademske mladine. In kako bi se obnesla organizacija daljšega letovanja jugoslovanskega učitelstva v Bolgariji in bolgarskega pri nas?

D. M.

## Kern Ivan, osemdesetletnik

Tiho in skromno slavi te dni svoj 80letni življenjski jubilej g. Kern Ivan, šolski upravitelj v poklju.

V Trbovljah, kjer je služboval kot učitelj in šolski upravitelj polnih 41 let, se ga ob tem visokem življenjskem jubileju s hvaležnostjo spominja 5 šolskih generacij, ki jih je z vso očetovsko ljubeznijo učil in vzgajal v viharni dobi narodnega preporoda, ko je naša mladina začutila vso težo narodnega robstva ter se začela otresati okovov suženjstva, pa tja v leta narodne svobode, ko je bilo treba mladino pravilno vzgajati v iskrenem domoljubju, kar je bilo zlasti v prvih povojnih letih silno težko in naporno zlasti v industrijskih revirjih.

Kakor je naš sivolasi jubilar to svojo rodoljubno nalogo razumel izvrševati očetovsko v najtežjih prilikah in najnevarnejših okoliščinah pred vojno in med vojno, tako je tudi v svobodni narodni državi po preobratu zastavil vse svoje sposobnosti in vrline v službi svobodne domovine.

Jubilant je bil rojen 19. avgusta 1855 v Žejah pri Kamniku kot sin malega kmeta. Osnovno šolo in 7 razredov gimnazije je dovršil v Ljubljani, nato pa se je odločil za učiteljski stan. Dopršil je učiteljišče v Ljubljani, nakar je bil pozvan v vojaško službo. Po dovršeni vojaški službi je bil dodeljen kot učitelj vojaški sirotišnici v Fischau pri Du-

najskem Novem mestu. Tu je leta 1880. našel svojo prvo življenjsko družico Dreyer pl. Löwenhelm. Odtod je bil premeščen na šolo v Trbovljah-Vode, kjer se je začelo njegovo plodnosno delo. Po njegovi zaslugi se je priznala vođenski šoli leta 1883. javnost. Ta šola je bila takrat še skromna dvorazrednica, a po njegovem neumornem delovanju in prizadevanju se je tekomo dolgih let razširila v moderno 8razrednico.

Med vojno mu je umrla njegova prva soproga, nato pa se je leta 1917. drugič poročil s sedanjo svojo življenjsko družico gospo Ireno, rojeno Kahl, s katero preživlja v največji harmoniji jesen svojega življenja v Celju.

Da je bil jubilar učitelj, kakršnih bi narod mnogo potreboval zlasti v onih težkih dneh narodnega robstva, ne bomo ponovno naglašali, kajti to dovolj izpričuje globoko spoštovanje, ki ga goji prebivalstvo trboveljske doline od tega zaslužnega šolnika, katerega čestitamo tudi mi ter mu želimo ob redkem življenjskem jubileju še mnogo let sreče zdravlja in zadovoljstva.

Božič Adalbert.

## Odlomki iz popotne beležnice

Šest tisoč Sokolov se je razlilo po Sofiji. Šest tisoč Jugoslovancev je živel pet lepih, svetlih dni v svobodnem, neorganiziranem in